Lunds Universitet
Språk- och litteraturcentrum
IT-Rumänska, K01 (91-120p)
Examenuppsats

Reşiţa, aşa cum nu am cunoscut-o !
– momente din istoria unui oraş –

Reşiţa, such as I didn't know it!
- Pages from a city's history -

Daniel Onaca
levantin@hotmail.com

http://www.banatuldemunte.ro/author/admin/page/13

Handledare:
Namn: Coralia Ditvall
E-mail: coralia.ditvall@rom.lu.se

Precuvântare şi cuvânt de mulţămire

Nu am crezut că voi ajunge vreodată să scriu despre oraşul meu, pe care, atunci când l-am părăsit, în anul 1984, am făcut-o cu gândul să nu mai pun niciodată piciorul pe acolo. Amărăciunea şi dezgustul, inoculate în sufletul meu de regimul comunist, au reuşit performanţa de a mă înstrăina de ţara în care m-am născut, trezindu-mi sentimentul că mai acasă m-aş simţi undeva, în străinătate, decât în societatea în care mai mult vieţuiam decât trăiam. Printre vechile mele hârtii recuperate, am descoperit un poem scris pe vremea când frecventam cenaclul Semenicul din localitate. L-am comis cu doar câteva luni înainte fugii mele din ţară şi am pus în el mult din lehamitea şi disperarea de care îmi era plin sufletul la acea vreme. Îl redau mai jos:

Bluesul anilor lumină

Când stelele... Când stelele din nou se-aprind pe cer,
în noapte piere drumul lung de fier.
Un dor mă poartă iar, / chefliu, din loc în loc
şi caut, şi caut, şi caut... o poartă cu noroc.

Vitrinele... Vitrinele în beznă mai toate se topesc.
Din birturi izgonit, în şanţuri amuţesc;
speranţele din urmă / pe rând mă părăsesc.
Şi zac, şi zac şi zac... şi simt că nu mai cresc.

Furnalele... Furnalele îneacă oraşul fără cer.
Funinginea îngraşă noroiul din cartier;
iubirea mi-o sufocă / un miliţean în frig.
Mi-e dor, mi-e dor, mi-e dor... dar nu pot să mai strig.

Când stelele... Când stelele din nou se sting de ger,
rugina-mi de pe oase s-a strămutat din fier.
Curând o să vă las / „Cetatea cea de foc”
şi plec şi plec şi plec... să nu mă mai întorc.

Mi-au trebuit câţiva ani buni ca să descopăr şi să înţeleg că în Reşiţa n-au trăit doar oamenii pe care îi ştiusem eu şi că înainte de instaurarea comunismului existase o altă Reşiţă. Am mai descoperit că trăisem alături de oameni minunaţi despre a căror existenţă nu ştiusem nimic pe vremea când mă înghesuiam în autobuzele supra-aglomerate ori stăteam la cozi pentru ridicarea raţiei de alimente, când tremuram de frig în apartamentul de bloc şi înjuram că nu curgea apa la robinetul din baie. În fine, datorită internetului, am descoperit ce oameni deosebiţi trăiesc acum în oraşul meu natal. Pe mulţi dintre ei i-am cunoscut cu ocazia vizitei făcute în România tocmai în vederea scrierii acestui eseu. Modesta mea încercare lor le este este dedicată.

Cu mulţumiri

prietenilor mei reşiţeni, care
m-au ajutat întru însăilarea acestei lucrări:
Ion Stiubea, care mi-a înlesnit şederea în oraş în timpul
documentării, Dana Bălănescu, care mi-a facilitat contactul
cu persoanele pe care am dorit să le întâlnesc, Gh Jurma şi
„personalul" librăriei *Semn de Carte*, care mi-au procurat
toată bibliografia solicitată, Doru D Glăvan, care
n-a ezitat să-mi dăruiască volumele aflate
în „zestrea" postului local de radio,
Reşiţa, dragostea mea.

Cuprins

1. Introducere 5
1.1 Scopul şi structura lucrării 5
1.2 Surse de documentare 5

2. Aspecte generale 6
2.1 Denumirea oraşului 6
2.2 Schiţă de portret 6

3. Fabrici şi uzine 8
3.1 Perioade şi etape ale evoluţiei 9
3.2 Specificul diferitelor perioade 9

4. Instituţii şi manifestări sociale şi culturale 11
4.1 Instituţii sociale şi culturale 11
4.2 Viaţa cultural-artistică 12

5. Locuitorii „Cetăţii de foc” 14
5.1 Condiţii de existenţă în general 14
5.2 Condiţii de trai ale muncitorilor 14

6. Analiză 15
7. Concluzii 16

8. Bibliografie 17

Anexa 1. Oameni de vază ai oraşului 19

Anexa 2. Repere istorice 21
Aspecte generale 21
Instituţii sociale şi culturale 22
Câteva date demografice 23

Anexa 3. Reşiţa în imagini 23

1. Introducere

Motto: *Un om care nu-şi iubeşte întâi satul, provincia sa natală restrânsă, nu-şi iubeşte ţara*. (Sever Bocu)

1.2 Scopul şi structura lucrării

Intenţia mea este de a schiţa un portret al oraşului în care m-am născut, am crescut şi am trăit până la vârsta când am simţit că sunt nevoit să-l părăsesc pentru a-mi căuta rostul şi împlinirea pe alte meleaguri. Aspectele pe care le voi aborda mi s-au cristalizat în minte în mod de firesc: uzinele oraşului, instituţiile sociale şi culturale precum şi oamenii fără de care aceste realizări nu ar fi fost cu putinţă. Structura lucrării se pliază tocmai acestei scheme.

În secţiunea *Aspecte generale* voi prezenta o imagine de asamblu asupra Reşiţei, urmând ca în secţiunile următoare să mă opresc la câteva domenii pe care eu le-am socotit esenţiale în determinarea profilului acestui oraş. În capitolul consacrat uzinelor voi căuta să arăt cum s-a impus oraşul, de-a lungul a două secole de existenţă, prin industria siderurgică şi cea constructoare de maşini. Voi încerca apoi să balansez imaginea „cetăţii de foc" prin evidenţierea unor fapte şi fenomene de natură spirituală.

În capitolul despre locuitori am dorit să întregesc imaginea oraşului, referindu-mă la oamenii care au sfinţit locul, insistând asupra categoriei sociale reprezentate de muncitori - lucru normal cred eu, când e vorba de un oraş-uzină. Nu am putut încheia acestă modestă schiţă de portret al oraşului meu natal fără a enumera şi câteva din personalităţile care au marcat viaţa oraşului. Este felul meu de a-mi răscumpăra păcatul că nu am ştiut de existenţa lor pe vremea când mă aflam trăitor în ţară.

1.2 Surse de documentare

În privinţa surselor de documentare, mi-am propus încă de la bun început să nu recurg la date existente pe reţeaua de Internet. Acestea mi-ar fi creat numeroase probleme ţinând de verificarea seriozităţii, acurateţii şi actualităţii informaţiilor. Am preferat să folosesc în primul rând informaţii provenite din volume tipărite. Odată hotărârea luată, nu-mi mai rămânea decât să fac o călătorie în România pentru a mi le procura.

În câteva rânduri am fost totuşi nevoit să mă abat de la acest principiu autoimpus, din necesitatea de a completa unele informaţii. Aşa am descoperit blogul domnului Mircea Ruznac a cărui străduinţă întru scoaterea la lumină şi popularizarea unor fapte puţin cunoscute din istoria Reşiţei mi-a fost de mare ajutor.
Intrat în posesia mormanului de cărţi dorite, am constatat repede că, deşi au apărut o serie de lucrări care abordează aproape exhaustiv diferite aspecte particulare din istoria Reşiţei, o lucrare de sinteză asupra acestei citadele industriale nu există. Compilaţia de faţă nu tinde nici pe departe să suplinească o astfel de lacună, ci se închipuie a fi doar o tentativă de a inspira scrierea unei monografii care să-şi merite numele.

2. Aspecte generale

2.1 Denumirea oraşului

Într-un registru turcesc de impozite din anul 1673, numele oficial al localităţii este „Reszinitza". Călătorul italian Luigi Fernando Marsigli foloseşte şi el această denumire alături de „Resicza" (între anii 1690-1700). „În anul 1758, alături de vechea aşezare Resitza Kamerală sau Olah Resitza (Reşiţa Română) este menţionată Nemet Resicza sau Resiczabanya (Reşiţa Montană). În secolul XX, mai exact în anul 1919, se utilizează denumirea „Recita", după numele izvorului „Rece" din Valea Domanlui[1]. Abia din anul 1925 se utilizează oficial denumirea „Reşiţa". Faptul se petrece la 24 decembrie, cu ocazia trecerii localităţii de la comună rurală la cea de localitate urbană.

2.2 Schiţă de portret

Localitatea Reşiţa, situată de o parte şi alta a râului Bârzava, este atestată încă din secolul al XV-lea cu numele de Rechyoka/ Rechycha. Într-un registru de impuneri turcesc (catastif de biruri) din anul 1643 se preciza că fiecare casă din Reszinitza trebuia să plătească câte un aspru fiscalităţii otomane iar în anii 1690-1700 izvoarele o amintesc ca depinzând de Districtul Bocşei împreună cu alte localităţi de pe Valea Bârzavei. În Conscripţia din 1717 aşezarea este consemnată cu numele Retziza. La acea dată existau aici 62 de gospodării impuse de către stăpânirea austriacă nou instaurată.

[1] Babeu, Carina - *Epidemii în Reşiţa Montană şi Reşiţa Română* în *Reflex* nr. 7- 12/ 2009

După pacea de la Passarovitz, provincia este organizată ca domeniu al coroanei sub administraţia directă a Curţii imperiale de la Viena, reprezentată aici până în 1751, de către un comandant militar. În această perioadă se începe o exploatare sistematică şi intensivă a regiunii Reşiţa-Bocşa.

Oraşul de astăzi s-a constituit din unirea a două localităţi, Reşiţa Română şi Reşiţa Montană. Prima dintre ele este atestată din sec. XVII (1673). Până în secolul al VIII-lea ocupaţiile de bază ale locuitorilor de aici erau creşterea animalelor şi agricultura. Reşiţa Montană este consemnată abia 100 de ani mai târziu (1757), cînd s-au stabilit aici 30 de familii de români veniţi din Oltenia. Aceştia se ocupau cu producerea mangalului, iniţial pentru cuptoarele din Bocşa apoi, din 1771, pentru cele din Reşiţa. Cu această mică colonie de cărbunari începe istoria localităţii care se va mări treptat cu colonişti străini devenind cunoscută mai târziu sub numele de Reşiţa Montană (Nemet-Resicza sau Resiczabanya) în raport cu cea veche - Reşiţa Română (Olah Resicza sau Resicza Kamerala).

Reducerea minieritului din zona Bocşa, Ocna de Fier, scăderea rezervelor silvice şi lipsa de pantă a râului Bârzava, l-a determinat pe consilierul Gh. Trangott Delius, să propună guvernului de la Viena construirea unei uzine la Reşiţa, în locul celei din Bocşa. Astfel s-a întemeiat în 1771 cel mai vechi si important centru metalurgic de pe continentul european. Odată cu naşterea uzinelor, s-au pus bazele Reşiţei industriale. Uzinele au fost amplasate în Reşiţa Montană, acolo unde locuiau cărbunari români. Mai târziu, în 1776, zona a fost colonizată cu 70 de familii germane originare din Stiria, Carinthia şi Austria de Sus, iar între anii 1782-1787 cu familii germane din regiunea Rinului.

În toamna anului 1948 în Reşiţa existau 140 de autovehicule, trei cinematografe (Cultural, Muncitoresc şi Apollo rebotezat Victoria), patru mori ţărăneşti (toate măcinând numai porumb, căci pâinea de grâu era extrem de rară în vremea aceea), trei popicării şi câteva brutării. Mai existau şi două tăbăcării precum şi patru cazane de fabricat ţuică însă acestea erau inactive. În total erau înregistrate la acea oră 58 de firme şi 23 de mici meseriaşi.

Abia după război a dobândit Reşiţa caracteristicile unui oraş în adevăratul sens al cuvântului. Cu excepţia marelui U.D.R., intrat şi el într-o fază de profunde şi negative transformări în urma naţionalizării în oraş se desfăşurau activităţi economice, predominând micile ateliere meşteşugăreşti sau firmele de familie. Activitatea lor a fost obstrucţionată de stat, până la desfiinţarea lor. Tăbăcăriile, cazanele, parţial morile şi brutăriile, deveniseră deja inactive.

În cele din urmă, economia de stat a devenit dominantă[2]. Noua organizare administrativ-teritorială din 1968 a creat ambianţa necesară dezvoltării locale, chiar dacă sufocate adesea de centralism. În acest context, judeţul Caraş-Severin s-a desprins uşor de regiunea Banat fapt ce a permis Reşiţei dezvoltarea şi mai accentuată.

Oraşul a devenit astfel reşedinţa judeţului Caraş-Severin şi cel mai mare centru industrial al acestuia. Reşiţa este împărţită în două mari zone: cea de sus sau oraşul vechi şi Govândari, zona construită după 1965. Zona veche este formată din mai multe cartiere: Muncitoresc, Stavila, Minda, Drâglovăţ, Valea Domanului, Lunca Pomostului, Moroasa, Basovat şi Lend. În oraşul nou, Govândari (numit oficial Lunca Bârzavei) există patru microraioane, la care se adaugă localităţile limitrofe: Câlnic, Terova, Secu, Cuptoare şi Moniom.

Astăzi Reşiţa pare a fi un oraş cu două feţe. Pe de o parte ţi pare că urbea stă să moară: hale uriaşe de fabrici părăsite, proiecte de construcţii ambiţioase abandonate, vagoane care ruginesc pe căi ferate năpădite de ierburi. Cine îşi mută însă privirea înspre altă zare e întâmpinat de aspectul unui oraş modern, cu un centru şi o arhitectură eclectică, dotat cu numeroase instituţii şi lăcaşuri sociale, de turism, artă şi cultură.

3. Fabrici şi uzine

Complexul industrial Reşiţa este situat în partea de sud-vest a României într-o pitorească zonă depresionară a Banatului Montan, la vest de munţii Semenicului. El reprezintă cea mai veche unitate industrială din România şi una din cele mai vechi din Europa. Aportul său la devoltarea diferitelor sectoare ale economiei naţionale româneşti este covârşitor. În industria energetică, de exemplu, echipamentele executate aici aduc o contribuţie substanţială la realizarea centralelor hidroelectrice pe tot cuprinsul ţării.

Istoria acestui complex depăşeşte durata două sute de ani. La 8 august 1768 împărăteasa Maria Teresa a dispus construirea la Reşiţa a unor ateliere metalurgice. Curtea imperială a aprobat propunerea in 31 octombrie 1768, iar în 1 noiembrie 1769 au inceput lucrările de construcţie a uzinelor. La 3 iulie 1771, au intrat în funcţiune primele două furnale şi forje, inaugurându-se astfel era metalurgiei reşiţene. La acea dată, cele două Reşiţe aveau în jur de 750 de locuitori.

[2] http://istoriabanatului.wordpress.com/category/istoria-resitei

3.1 Perioade şi etape ale evoluţiei complexului industrial reşiţean

În funcţie de apartenenţa proprietăţii se pot distinge mai multe etape, pe care eu le-am periodizat după cum urmează [3]:

1771-1854. Întreprinderea aparţine fiscului austriac care îşi exercita conducerea şi controlul prin intermediul Direcţiei miniere bănăţene cu sediul la Oraviţa.

1855-1920: Perioada StEG. Uzinele au aparţinut consorţiului internaţional care funcţiona cu capital francez şi austriac.

1920-1948: Perioada UDR. După primul război mondial şi formarea Statului Naţional Unitar Român, în baza Decretului Regal Român nr.2455/8 iunie 1920, patrimoniul St.E.G. de pe teritoriul României s-a constituit în societatea "Uzinele de Fier şi Domeniile Reşiţa".

1948-1954: Naţionalizarea. După instaurarea comunismului, UDR-ul a fost preluat de către stat. Prin clauzele acordului de armistiţiu cu URSS, în România s-au constituit societăţi mixte de tip SOVROM. Ca urmare, în 1949, uzinele au fost integrate unor structuri de stat nou create, numite "Sovrometal" şi "Sovromutilajepetrolifer".

1954-1962: Etapa "Combinatul Metalurgic Reşiţa". Sovrometal şi Sovromutilajepetrolifer au fost reunite într-o singură entitate administrativă.

1962-1991: Etapa Uzinei Constructoare de Maşini Reşiţa. Societatea a fost în subordinea mai multor ministere sau centrale industriale. Între 1969-1973 întreprinderea a format nucleul de polarizare al Grupului de Uzine Reşiţa înfiinţat în 1969.

1991- 2003: Perioada privatizării. În 1991 ICM Reşiţa s-a reorganizat şi s-a transformat în Societate Comercială pe Acţiuni.

După 2003: Postprivatizarea. La 23 decembrie APAPS (Autoritatea pentru Privatizare si Administrarea Participatiunilor Statului) a vândut întregul pachet de acţiuni deţinute de stat consorţiului format dintr-o societate elveţiană şi Asociaţia Salariaţilor UCMR.

3.2 Specificul diferitelor perioade

În anul 1854 lua fiinţă "Societatea StEG" (Königlich - Kaiserliche Österreihische Staats - Eisenbahn - Gesellschaft), societate privilegiată imperială şi regală a căilor ferate de stat, care aveau în proprietate în afara uzinelor din Reşiţa şi alte domenii şi proprietăţi miniere, metalurgice şi feroviare în Banat şi Boemia, o fabrică de locomotive la Viena şi o reţea de căi ferate de cca 5.000 km.

[3] http://www.ucmr.ro/comments.php?id=P11_0_1_0_C

Dupa înfrângerea Monarhiei austro-ungare, toate uzinele şi domeniile au trecut - la 26 mai 1920 prin decret regal - în posesia unei societăţi cu majoritatea acţionarilor români, numită UDR (Uzinele de Fier şi Domeniile din Reşiţa). În această perioadă s-a constituit "Direcţia atelierelor" amplasată pe malul stâng al râului Bârzava, direcţie care cuprindea sectorul de construcţii de maşini (actualul UCM Reşiţa, platforma industrială veche), unde de fapt au fost edificate şi primele ateliere din perioada St.E.G., între anii 1886-1891.

Domeniile se întindeau pe o suprafaţă de 95.863 hectare, din care 88.248 hectare era constituită din păduri. În afară de acestea UDR mai cuprindeau: mine (de fier, cărbune, cupru), podgorii, drumuri, cariere de calcar. Societatea era cea mai mare din economia României în ceea ce priveşte cifra de afaceri, capitalul social şi uman.

La acest capitol trebuie menţionat şi contextul mai larg al extinderii reţelei feroviare din tot Banatul. Într-un volum ce analizează acest fenomen sub multiple aspecte se constată: „Construcţiile feroviare aşezau acum Banatul într-un context mult mai vast, îl introduc într-un sistem de circulaţie de mărfuri şi călători de dimensiuni continentale, un sistem de comunicaţii care traversa graniţele politice” [4].

La data naţionalizării (1948), UDR aveau 22.892 de salariaţi, fiind cea mai mare întreprindere din ţară. După naţionalizare, ele şi-au marit capacitatea prin construirea unor fabrici şi furnale noi. Uzinele au continuat să rămână cea mai importantă unitate a industriei grele româneşti, dar s-a început şi marginalizarea lor. Fenomenul s-a manifestat aproape continuu în următoarele patru decenii. La 11 iulie 1948 un număr de 351 societăţi din diverse domenii au fost preluate de către stat şi integrate unor structuri de stat nou create. Astfel s-a produs dezagregarea societăţii UDR, uzinele din Reşiţa devenind componente ale nou înfiinţatelor societăţi mixte Sovrometal (metalurgia) şi Sovrom-utilajpetrolifer (ramura de construcţii de maşini). Consecinţele acestei rupturi sunt resimţite şi astăzi. După 1954, cele două societăţi mixte au fost reunite într-o singură entitate administrativă cu denumirea Combinatul Metalurgic Reşiţa din cadrul Ministerului Industriei Grele (ulterior Ministerul Metalurgiei şi Construcţiilor de Maşini), conform Hotărârii Consiliului de Miniştri 864/10 iulie 1954.

În 1969, s-a înfiinţat Grupul de Uzine Reşiţa, având ca nucleu UCMR. În cadrul acestuia mai intrau: uzine din Bocşa, Caransebeş, Timişoara şi altele.

[4] Leu, Valeriu (coord.) - *Căi ferate care ne unesc,* Editura Eftimie Murgu, 2008, pag. 10

4. Instituţii şi manifestări sociale şi culturale

4.1 Instituţii sociale şi culturale

Dacă istoria industrială a Reşiţei este cunoscută şi apreciată, în mult mai puţină măsură este cunoscută viaţa culturală de aici. În secolul al XIX-lea au existat numeroase instituţii, formaţii şi activităţi care denotă efervescenţa culturală a oraşului. Au apărut o serie de ziare şi reviste în limbile germană, română, maghiară. S-au tipărit cărţi în toate cele trei limbi dominante ale urbei. În anii ’20 existau în Reşiţa trei cinematografe, unde se proiectau mai ales filme germane, subtitrate în română şi maghiară. Pe lângă acestea mai funcţionau două librării (unde predominau cărţile în limba germană) şi patru tipografii.

Cele mai reprezentative locaşuri de cultură, construite în perioada interbelică, au fost Palatul Cultural şi Casa Muncitorească. „Culturalul”, cum a fost el numit de localnici, a reprezentat o dovadă a puterii financiare a locuitorilor din Reşiţa Română într-o perioadă când regiunea prospera din punct de vedere economic. UDR au avut şi ele o mare contribuţie financiară la construirea unor edificii sociale şi culturale. Conducerea întreprinderii era interesată să menţină sănătatea şi buna dispoziţie a angajaţilor şi a familiilor acestora.
Expresii ale acestor preocupări au fost edificarea spitalului orăşenesc şi a Casei Muncitoreşti, numită aşa tocmai pentru că a fost finanţată şi edificată de muncitori. În clădirea dotată cu o sală de spectacole de aproape 900 de locuri, au activat formaţiile sindicale din oraş. Activitatea sportivă nu a fost nici ea neglijată. Au fost suţinute mai ales disciplinele atletism, box şi fotbal. În 1931, echipa clubului de fotbal UDR a fost campioana României.

Cărturarul, jurnalistul şi editorul Gh. Jurma consideră că, în perioada socialistă, „Reşiţa devine oraşul polarizator al zonei, trăind um moment de vârf al întregii sale istorii artistice seculare şi creînd o atmosferă emulativă cu sprijinul masiv al sindicatelor marilor uzine”[5].
A fost perioada în care au apărut instituţii şi grupuri de specialitate precum Conservatorul Muncitoresc, Şcoala de Muzică, corul Mioriţa, formaţia de jazz Dixieland Band etc. Acestea s-au afirmat pe fondul unei bogate culturi de masă, folclorice şi culte. Una din primele istituţii înfiinţate după 1944 a fost Teatrul de Stat. Istoria şi evoluţia sa sunt descrise amănunţit în monografia alcătuită de Petru Călin, unul din secretarii teatrului, cercetător al istoriei culturale bănăţene [6].

[5] Jurma, Gheorghe - *Momente de istorie culturală...*, Ed. Tim, Reşiţa, 2008, pag. 39
[6] Călin, Petru - *Ecourile scenei. Teatrul profesionist la Reşiţa 1949-1993*, Reşiţa, 1994

Alte două locaşuri culturale nou create au fost Muzeul Judeţean de Istorie şi Casa de cultură a Sindicatelor cu cele 100 de săli ale sale destinate manifestărilor dintre cele mai diverse, de la spectacole de teatru, concerte conferinţe şi expoziţii la aniversări şi comemorări de tot felul. [7] Mai pot fi enumerate şi Muzeul locomotivelor, colecţia de icoane şi carte veche a Protopopiatului Ortodox şi biserica catolică din epoca montanistică.

4.2 Viaţa cultural-artistică

Într-unul din volumele sale de proză, scriitorul reşiţean Nicolae Sârbu notează cu oarecare amărăciune că "timişorenii se uită cu suveran dispreţ în creştetul faptelor de cultură din Reşiţa"[8]. Fără intenţia de a mă erija într-un fel de îndreptaci al lucrurilor strâmbe, mă încumet totuşi să selectez câteva date concludente din mulţimea acelora pe care le-am aflat parcurgând volumele menţionate în lista mea bibliografică.

Calitatea şi disciplina artistică a corurilor şi fanfarelor din ţinut îl impresionaseră cândva pe Ciprian Porumbescu[9]. Muzica a constituit o prezenţă statornică în viaţa muncitorilor reşiţeni. Orchestra, fanfara, opereta, au şi ele o existenţă mai mult decât centenară. Unul din corurile cele mai active de după anul 1930 a fost cel din Reşiţa Română [10].

Mircea Ruznac pe blogul său, *Istoria Banatului*, este de părere că tradiţia corală germană din Reşiţa a slăbit în perioada interbelică. Tot el prezintă numeroase date în susţinerea ideii că anii 1848-1948 au constituit o perioadă de apogeu a activităţii culturale în Banatul montan. Realizările acelor ani au rămas neegalate chiar şi în perioada comunistă, susţine el, în ciuda „sprijinului" acordat de regim manifestărilor culturale. Ultimile încercări de refacere a corului românesc din Reşiţa Montană, de exemplu, au fost depuse de dirijorul Horaţiu Bandu, însă fără succes: „În locul lor a apărut un mare cor sindical, care (...) nu mai punea accent pe apartenenţa naţională a membrilor, ci era promovat spiritul comunist. Corul devenea un element oficial în viaţa oraşului, având misiuni mobilizatoare şi ideologice"[11].

---

[7] Jurma, Gheorghe - *Monografia Casei de Cultură a Sindicatelor din Reşiţa*, Ed. Tim, Reşiţa, 2006

[8] Sârbu, Nicolae- *Cămila din Bucegi*, Ed. Marineasa, Timişoara, 2006

[9] Marineasa, V. - *Despre Banat, în registru normal*, Ed. Modus P.H., Reşiţa, 2009

[10] Crişan, Ion - *Un secol de cântare muncitorească în Reşiţa (1872-1972)*, Reşiţa, 1972

[11] http://istoriabanatului.wordpress.com/category/istoria-resitei

O tradiţie la fel de îndelungată există şi în sfera literaturii. Fenomenul plugarilor gazetari şi condeieri a stârnit interesul şi admiraţia multor autori din perioada interbelică, printre ei numărându-se şi Camil Petrescu. În vremurile mai noi, Reşiţa literară a devenit cunoscută îndeosebi datorită cenaclului şi revistei Semenicul. Referitor la mediul industrial specific Reşiţei, scriitorul Ştefan Bănulescu scria: ”Ani de-a rîndul scriitorii s-au simţit atraşi spre Reşiţa. Nu cred să fie scriitor cu experienţă care să n-o fi văzut de cîteva ori, să nu pornească s-o revadă, chemat de ceva scump meseriei şi moralei existenţei”[12]. În acea perioadă s-au format şi afirmat chiar în acest mediu o serie de scriitori, printre care cel mai proeminent a fost, fără îndoială, Ion Chichere. În 1983, Reşiţa a fost supranumită „Oraşul cu poeţi”, prin „porecla” lansată de criticul Artur Silvestri[13]. Mişcarea plastică a sporit şi ea numeric şi calitativ printr-o nouă generaţie care s-a stabilit la Reşiţa, la finele mileniului. Au fost create tabere de creaţie şi a fost extins spaţiul expoziţional al galeriilor de artă „Agora” şi „Paleta”.

Manifestările culturale reşiţene sunt oglindite constant în paginile publicaţiilor locale. Filologii, care continuă o îndelungată tradiţie existentă în zonă, editează, din 1969, publicaţia *Studii de limbă, literatură şi folclor* în timp ce istoricii îşi publică rezultatele străduinţelor lor în paginile revistei *Banatica*. Gazeta *Flamura* cu suplimentul său, *Caraş-Severinul*, unde au debutat tinerii creatori în anii ’70 şi ’80, are rubrici permanente de carte, cronici de expoziţii, interviuri etc. În iulie 2000 a apărut primul număr al revistei *Reflex*, sub auspiciile Centrului Judeţean Caraş-Severin. Publicaţia are ca scop „să semnaleze stări de fapt ale fenomenului cultural (…) în comunităţile locale, în toate domeniile: etnografie, folclor, muzică, literatură, arte vizuale” [14].

Ca o exemplificare a dinamismului vieţii culturale reşiţene semnalez prima ediţie a Festivalului Internaţional de Poezie „Porţile Poeziei”, din în această primăvară. Au participat la el peste 20 de poeţi din România şi nouă alte ţări. „Nu văd nici un impediment pentru care judeţul Caraş-Severin nu ar putea, având în primul rând resurse umane, să facă şi istorie culturală. Slavă Domnului că ne-a ajutat să îndeplinim un vis”, a declarat iniţiatoarea acestui festival, scriitoarea Liubiţa Raichici, directoarea „Direcţiei Judeţene pentru Cultură, Culte şi Patrimoniu Cultural Naţional Caraş-Severin”[15].

---

[12] *Două secole trăite zi şi noapte pentru viitor*, în *Luceafărul* nr 37, 1971, apud Gh. Jurma, Momente de istorie culturală..., Ed. Tim, Reşiţa, 2008

[13] Artur Silvestri în *Luceafărul*, nr. 50, decembrie 1982

[14] Octavian Doclin în *Reflex* nr. 1

[15] http://www.agentiadecarte.ro/2011/05/resita-a-deschis-%E2%80%9Eportile-poeziei

5. Locuitorii cetăţii de foc

5.1 Condiţii de existenţă în general

Pe blogul administrat de Spitalul judeţean Reşiţa am descoperit câteva date privind ocupaţiile locuitorilor din zonă. Am aflat astfel că locuitorii Reşiţei Române se ocupau de agricultură şi păstorit, iar din 1771 cu cărăuşia şi munca necalificată din uzină, în vreme ce locuitorii din Reşiţa Montană lucrau în uzină. Forţa de muncă calificată, iniţial o constituiau meseriaşii veniţi din zona minieră Bocşa, Ocna de Fier, apoi prin colonişti aduşi din Stiria, Carintia, Slovenia şi chiar din zona Rinului.

Pe acelaşi site se mai consemnează că: „Forţa de muncă necalificată provenea din Reşiţa Română şi satele din jur. Clima era nesănătoasă, existând zone inundate de-a lungul râului, chiar mlaştini, ceea ce face ca populaţia colonizată să se îmbolnăvească frecvent, ba unii chiar să părăsească zona. Acest lucru a impus asigurarea unei asistenţe medicale, care s-a materializat în perioada anterioară anului 1854 prin chirurgi (fără studii universitare) şi ajutori de chirurgi."

După instaurarea comunismului, dar mai cu seamă după revenirea acasă a populaţie germane deportate în URSS s-a înregistrat apariţia unor boli necunoscute până atunci în oraş.
Este vorba de afecţiuni precum: malarie, tifos exantematic, febră tifoidă, dizenterie bacilară etc. Uzina, aflată în permanentă dezvoltare, a influenţat şi ea configuraţia populaţiei locale. Planurile cincinale, de pildă, care prevedeau creşterea producţiei industriale, s-au repercutat adesea negativ asupra stării sănătăţii muncitorilor din fabrici şi uzine.

5.2 Condiţiile de trai ale muncitorilor

În perioada interbelică, muncitorii de la Uzinele şi Domeniile Reşiţa au avut o serie de privilegii faţă de alte categorii sociale ale populaţiei din România. În timpul celui de al doilea război mondial angajaţii de aici nu au fost mobilizaţi pe front pe motiv că întreprinderea constituia o activitate "de interes strategic". Reşiţa a fost scutită de bombardamente datorită proprietarilor Auschnith şi Malaxa, care aveau legături cu americanii şi englezii.

Socialismul a extins drepturile muncitorilor punându-i în prim plan. "Mulţi ani s-a menţinut o ordine standard, de la defilări la citarea unor performanţe economice şi artistice, în frunte

fiind oţelarii, furnaliştii, laminatorii, constructorii de maşini, bravii mineri etc. Presa literatura, arta le asigură această prioritate”[16]. Felul cum au fost promovate drepturile muncitorilor am avut ocazia să-l constat şi eu când în România ”multilateral dezvoltată” începuse să se dea alimentele pe cartelă. În câteva rânduri am fost beneficiarul al unui kilogram de carne care, în loc să fie pusă în vânzare prin reţeaua de măcelării a oraşului, aşa cum ar fi fost normal, a fost trasportată în incinta fabricilor şi vândută angajaţilor de acolo.

Sentimentele stârnite angajaţilor de asemenea practici sunt lesne de ghicit. Atitudinea lor se s-a perpetuat şi în perioada aşa-numită “a tranziţiei”. Inginerul hunedorean, RV Ioan, venit la conducerea CSR-ului în această perioadă scrie, într-o carte recent apărută, următoarele: “Există o înverşunare a localnicilor împotriva uzinei, dar cei mai revoltaţi şi cei mai recalcitranţi reclamagii erau chiar foştii angajaţi. Am avut ocazia să cunosc şi alte situaţii similare în alte localităţi, dar niciunde răutatea şi dorinţa de răzbunare pe uzină nu atingea asemenea cote. Salariaţii, în loc să servească interesele uzinei, comercializaseră în anii anteriori pe piaţa iugoslavă salopete, bocanci, scule şi dispozitive mecanice, pe lângă benzină”[17]. Acest fenomen îmi este foarte bine cunoscut şi intenţionez să stărui puţin asupra lui la finalul lucrării, în cuprinsul secţiunii “Analiză”.

6. Analiză

În cuprinsul lucrării mele am încercat să figurez liniile generale ale unei posibile monografii a oraşului de la poalele Semenicului. Mai întâi am vrut să pun în evidenţă vechimea şi importanţa oraşului ca centru industrial al României. Uzinele sale, întemeiate în 1771, au fost printre cele mai vechi din Europa. Au existat aici producţii importante care au asigurat cerinţele economice ale fostului Imperiu austro-ungar şi apoi ale României. Dacă începutul a fost al metalurgiei, treptat s-a dezvoltat şi sectorul construcţiei de maşini. Cele două sectoare au coexistat vreme îndelungată completându-se reciproc în cadrul aceleiaşi unităţi complet integrate. Mai întâi am mai vrut să arăt, cum UCM Reşiţa a continuat activitatea construcţiilor de maşini din complexul industrial Reşiţa şi că modul cum este percepută astăzi uzina este rezultatul multor ani ani de experienţă. Uzina a acumulat în timp, o cultură aparte şi a ajuns la o reputaţie bazată pe tradiţie, competenţă, calitate.

[16] Jurma, G. - *Momente de istorie culturală,* Caraş Severin.., Ed. Tim, Reşiţa, 2008, pag. 23
[17] Ioan, Romulus Vasile - *Singur printre bănăţeni,* Ed. Neutrino, Reşiţa, 2008

Din flora volumelor ce privesc instituţiile sociale şi culturale am selectat un număr extrem de redus de date. La fel a fost cazul şi cu prezentarea fenomenelor şi a manifestărilor culturale. Am făcut acest lucru cu strângere de inimă şi cu consolarea că poate pe viitor voi reveni, voi extinde şi voi dezvolta pe îndelete fiecare din traiectoriile pe care de data aceasta doar m-am înscris fără a putea urma până la capăt nici una dintre ele, din motive de spaţiu.
Cât priveşte capitolul referitor la locuitorii oraşului am promis la locul respectiv că voi reveni cu comentarii. Aversiunea faţă de uzină, surprinsă la reşiţeni de către inginerul RV Ioan, venit la conducerea CSR-ului după 1989, nu este surprinzătoare pentru mine. Şi eu am încercat-o atunci când, angajat al CSR-ului fiind, prin anii ’80, prin şantaj şi ameninţări, eu şi toţi colegii mei de muncă am fost obligaţi să cumpărăm aşa-zise ”părţi sociale” din proprietatea uzinei. Ce erau acelea nu am avut ocazia să aflu vreodată pentru că nu le-am văzut şi nici banii reţinuţi din salariu în fiecare lună pentru plata lor nu ni s-au dat înapoi.

7. Concluzii

Compilând paginile consacrate uzinelor reşiţene, cred că am reuşit să ofer o imagine destul de fidelă realităţii. Cât despre informaţiile privind instituţiile şi fenomenele sociale şi culturale nu sunt de loc convins că le-am ales întotdeauna pe cele mai semnificative. M-am oprit mai degrabă la cele pe care *eu* le-am cunoscut cât de cât, ori care mi-au stat mai aproape de suflet. Nici când e vorba de oamenii locului nu pot susţine că perspectivele alese de mine au fost cele ideale. Cu toate acestea nutresc speranţa că eseul meu ar putea constitui un punct de plecare şi un motiv de “întărâtare” pentru cei ce se vor învrednici să realizeze vreodată monografia pe care oraşul o merită.

Nu găsesc un mod mai potrivit de a încheia această lucrare, decât citând cuvintele lui Gh Jurma: ”Vatra de foc a fost inima Reşiţei, centrul acestui oraş-uzină. Pe măsură ce oraşul s-a individualizat, s-a construit de fapt ca un loc de sine stătător, a învins uzina, a învins focul, şi-a stabilit o altă VATRĂ, un alt CENTRU, o altă temelie. Fîntîna este noul centru al Reşiţei. Prin ea s-a creat o altă emblemă, o altă dimensiune a Reşiţei. Vechea Cetate de foc se vede acum în oglinda apei. Focul şi apa se confruntă şi se completează, căci jeturile de apă au forma şi semnificaţia flăcărilor. Dar sînt alte flăcări, este alt foc decît acela pe care-l sugera sintagma celebră de-acum Cetatea de foc”[18].

[18] Jurma, Gh. articolul *Cîte ceva despre simbolistisca fîntînii* în *Semenicul*, nr. 2/2009

Bibliografie

Autori individuali

Brătfălean, Victor, „25 de ani de mişcare muncitorească la Reşiţa 1903-1928”, Reşiţa, 1998

Călin, Petru, „Ecourile scenei. Teatrul profesionist la Reşiţa 1949-1993” – Studiu monografic, Reşiţa, Inspectoratul pentru Cultură al judeţului Caraş-Severin, 1994

Crişan, Ion, „Un secol de cântare muncitorească în Reşiţa (1872-1972)”, Reşiţa, 1972

Ioan, Romulus Vasile, „Singur printre bănăţeni”, Ed. Neutrino, Reşiţa, 2008

Jurma, G., Petrica V., „Istorie şi artă bisericească”, Ed. Timpul, Reşiţa, 2000

Jurma, Gheorghe, „Reşiţa muzicală” (lucrare aflată în manuscris)

Jurma, Gheorghe, Ţigla E.J., „Reşiţa: Viziuni”, Ed. Banatul Montan, Reşiţa, 2009

Jurma, Gheorghe, „Cu editura Timpul peste timp”, Ed. Timpul, Reşiţa, 2004

Jurma, Gheorghe, „Momente de istorie culturală – Caraş Severin 1944-1989”, Ed. Tim, Reşiţa, 2008

Jurma, Gheorghe, „Monografia Casei de Cultură a Sindicatelor din Reşiţa, Ed. Tim, Reşiţa, 2006

Marineasa, V., „Despre Banat, în registru normal”, Ed. Modus P.H., Reşiţa, 2009

Perianu, D.G., „Istoria uzinelor din Reşiţa 1771-1996”, Ed. Timpul, Reşiţa, 1996

Sârbu, Nicolae, „Cămila din Bucegi” Ed. Marineasa, Timişoara, 2006

Troner, F., „Fenomenul Jazz în Reşiţa” Ed. Tim, Reşiţa, 2007

Lucrări colective şi lucrări de referinţă

Ciurea, P.P., Falcă C.C., „Cărăşeni de neuitat” partea a IV-a, Ed. Eurostampa, 2010

Jompan, D., „Coruri din Banat – Lexicon vol. 1 (A-J)”, Ed. Banatul Montan, 2005

Perianu, D.G., „Personalităţi ale culturii tehnice şi industriale din Banatul Montan” – Volum editat de Direcţia pentru Cultură şi Patrimoniul Naţional a judeţului Caraş-Severin, Ed. Marineasa srl. – Timişoara, 2010

Hromadka, G., „Scurtă cronică a Banatului Montan”, (traducere din limba germană) Verlag Suddostdeutsches Kulturwerk, Munchen, 1993. Edit. şi anul versiunii româneşti lipsesc.

Bitte VI, Chiş T, Sârbu N., ”Dicţionarul scriitorilor din Caraş-Severin”, Ed. Timpul, Reşiţa, 1998

Leu Valeriu ş.a., „Căi ferate care ne unesc”, Ed. Eftimie Murgu, Reşiţa 2008

„Evenimente şi personalităţi din Banatul istoric” Societatea de radiodifuziune – studioul Regional Radio Reşiţa (coord. Ioniţă C.V.), Ed. Banatul Montan, Reşiţa, 2010

„Judeţele şi oraşele României în cifre şi fapte” (vol II, Bucureşti 1994, Departamentul pentru administraţia publică locală)

„Oameni de seamă ai Banatului”, Actele Simpozionului Internaţional „Oameni de seamă ai Banatului” ediţia a XI-a (red. V Barbu, O Glăvan Cenan, I Stoiţ), Ed. Banatul Montan, 2007

„Reşiţa, istorie şi contemporaneitate”, I. Zahiu (red.), Reşiţa, 1971

„Două secole de siderurgie la Reşiţa”, (numele editurii lipseşte), Reşiţa, 1971

„Calea fierului din Banat”, Fundaţia Friedrich Ebert, Ed. InterGraf, Reşiţa, 2000

Publicaţii periodice

„Istoria şi cultură în arhivele Caraş-Severinului” Arhivele Naţionale ale României, Buc, 1997

Revista „Semenicul – revistă de literatură, artă şi cultură” Serie nouă nr. 2/ 2001

Revista „Reflex” nr. 1/ 2000

Revista „Reflex” nr. 7-12/ 2009

Situri internet

http://www.tourismguide.ro/html/orase/Caras-Severin/Resita/istoric_resita.php (2011-07-18)

http://istoriabanatului.wordpress.com/category/istoria-resitei (2011-07-18) Blogul domnlui Mircea Ruznac

http://www.ucmr.ro/comments.php?id=P11_0_1_0_C (2011-07-18)

http://www.spitaluljudeteanresita.ro/istoric.php (2011-07-18)

http://www.romturism.ro/detalii.php?din=istoric&poz=125 (2011-07- 18)

http://www.agentiadecarte.ro/2011/05/resita-a-deschis-%E2%80%9Eportile-poeziei

Oameni de vază din istoria Reşiţei

Petru Grigore Bernau (1886-?): marcant lider sindical şi respectat primar al oraşului. După terminarea studiilor şi efectuarea stagiului militar la Viena, în armata austro-ungară, s-a angajat la uzinele reşiţene ca muncitor lăcătuş de întreţinre, cunoscând din tinereţe relaţiile tensionate dintre salariaţi şi patronat. A militat împotriva totalitarismului, anarhiei şi a naţionalismului. Ca urmare a activismului său politic a suferit detenţia pe timpul legionarilor, dar a dobândit şi funcţia de primar între anii 1944-1947. A fost stimat, admirat şi iubit de locuitorii oraşului.

Silviu Bordan (1912-1996): Fiu al generalului Silviu Bordan sr., a absolvit Liceul „CD Loga" (1930) şi Facultatea de electromecanică a Politehnicii din Timişoara (1935). Din acelaşi an a început să lucreze la societatea UDR. În 1941 a primit misiunea de a proiecta şi organiza fabrica de maşini (actuala secţie de motoare Diesel navale şi compresoare), cea în care urma să se realizeze renumitele tunuri si antiaeriene precum şi piesele mecanice ale locomotivelor cu aburi. A construit această secţie, a dotat-o şi a condus în două rânduri această fabrică (1941-1946 şi 1947-1948). Faptul că avea origine socială „nesănătoasă" (fiul unui general erou de război) i-a întrerupt brutal destinul şi nu a putut ocupa funcţii mai mari decât cea de şef de serviciu (a condus serviciile planificare, apoi sistematizare şi, în final, cel de organizarea producţiei). De numele său se leaga nenumărate asimilări de produse noi; a pus bazele introducerii prelucrării automate a datelor cu folosirea tehnicii de calcul în uzinele reşiţene. SB a coordonat memorabila monografie scrisă în 1971 cu ocazia aniversării bicentenarului industriei reşiţene.

Valeriu Traian Frenţiu (1875-1952): episcop greco-catolic care a jucat un rol de primă mărime în viaţa acestei biserici româneşti. A absolvit liceul la Blaj şi teologia la Budapesta. După ce a fost hirotonisit preot, a urmat doctoratul în teologie la Viena. A fost protopop la Orăştie şi la Haţeg, şi episcop de Lugoj şi de Oradea. A scris lucrări de teologie şi a finalizat edificiul Seminarului teologic din Lugoj, a reînnoit Seminarul din Oradea, a ridicat biserici şi case parohiale. Opunându-se în 1940 în mod public Dictatului de la Viena, episcopul Frenţiu a fost expulzat de către horthyşti din Oradea. În 1946, s-a reîntors la Oradea după care a fost arestat de către comunişti în 1948, împreună cu alţi episcopi greco-catolici. A murit în închisoarea de la Sighet la vârsta de 77 de ani.

Corneliu Diaconovici (1859-1923): reputat ziarist, editorul primei enciclopedii româneşti, unul din marii conducători ai Astrei. A editat prima "Enciclopedie Română", la întocmirea căreia a mobilizat intelectualitatea românească din toate ţările locuite de români. A pus bazele unor instituţii fundamentale ale românilor din Transilvania şi a iniţiat unificarea terminologiei româneşti de bancă.

Carol Loncear (1917-1991): De numele său se leagă, între altele, şi înfiinţarea, în 1971, a celui dintâi institut de învăţământ superior din Reşiţa. Spirit frust şi spontan, dublat de o conştiinţă muncitorească adevărată şi de competenţă profesională. Înaltele funcţii pe care le-a ocupat timp de peste un deceniu, inclusiv cea de ministru al industriei grele, nu l-au făcut să-şi piardă omenia, spiritul deschis şi mai ales cinstea.

Constantin Orghidan (1874-1944): Constituie unul dintre rarele cazuri în care un inginer şi antreprenor industrial a intrat în istoria culturii române şi ca un remarcabil istoric, arheolog şi, mai ales, numismat şi colecţionar. A desfăşurat o importantă activitate în cadrul societăţii St. E. G. şi la CFR, fiind într-o anumită perioadă recepţionerul acesteia pe lângă societatea St. E. G., chiar şi la uzinele Reşiţa, Primul director general al uzinelor din Reşiţa, (1922-1927), A fost preşedintele Uniunii generale a industriilor metalurgice din România. Membru al Academiei Române (1942).

Alexandru Popp (1898-1967): una dintre cele mai impresionante figuri din istoria uzinelor din Reşiţa. A fost unul dintre primii ingineri angajaţi la societatea UDR (1922). În anul 1931 era şeful serviciului de fabricaţie, coordonatorul tuturor secţiilor. Iar din 1934 a lucrat ca director al direcţiei atelierelor. Ulterior (1937) a devenit prim director al Uzinelor de Fier şi Domeniilor Reşiţa (la doar 36 de ani). În 1939 a devenit prim director general şi membru în consiliul de administraţie al UDR. Sub conducerea sa, timp de 14 ani (cea mai lungă perioadă a unui director general al societăţii), uzinele din Reşiţa au atins apogeul dezvoltării lor, fiind cea mai mare şi mai prosperă societate din economia naţională. Relaţiile pe care le-a avut în cercurile industriale au facilitat pătrunderea UDR în clubul marilor uzine ale Europei şi accesul la tehnologii de prelucrare a armamentului care erau deja restricţionate în acea epocă. AP a salvat uzinele Reşiţa de la confiscare şi demontare în vederea trimiterii în URSS (1944-1945). În 1948 i s-a înscenat, împreună cu un grup de încă zece conducători ai uzinelor, un proces de „înaltă trădare şi sabotare a economiei naţionale".

Anexa 2 - Repere istorice

1. Aspecte generale

1673: Prima menţiune a localităţii. Locuitorii din Reszinitza, plăteau impozite paşalâcului Timişorii.

1690-1700: Conscripţia lui Marsigli menţionează satul Resicza alături de alte sate din jur.

1718: Pacea de le Passarovitz consfinţeşte înfrângerea Imperiului Otoman şi trecerea Banatului sub stăpânirea austriacă.

1717: Aşezarea figurează pe o hartă, în plasa Vârşeţ, în judeţul Timiş, sub numele de Resitza având 62 de case; comparativ cu cele din jur, aşezarea poate fi socotită printre cele mai mari.

1719: Se înfiinţează o colonie de cărbunari, care extrăgea mangan pentru furnalele din Bocşa.

1734: Reşiţa este amintită ca aparţinând plasei Caraşova din districtul Vârşeţului.

1738: Pe vremea unui război austro-ruso-turc şi a unei răscoale antihabsburgice a bănăţenilor, zona Reşiţei se află, pentru o scurtă perioadă, sub stăpânirea turcilor, care numesc un cneaz suprem (cneazul de la Caraşova) pentru conducerea regiunii ocupate.

1757: Sunt strămutate 30 de familii româneşti din Reşiţa Română. Vatra oraşului se extinde astfel în amonte pe râul Bârzava.

1765: comuna Reşiţa face parte tot din plasa Caraşova, dar aparţine acum districtului Caransebeş. Pe o hartă cu datarea de 3 ianuarie 1772 Reşiţa apare având 126 de familii.

1768: Maria Teresa dispune construirea unor ateliere metalurgice la Reşiţa. Curtea imperială aprobă propunerea iar în 1 noiembrie 1769 încep lucrările de construcţie a uzinelor.

1771: Intră în funcţiune două furnale înalte, inaugurându-se astfel era metalurgiei reşiţene.

1859: Odată cu prima alegere a reprezentanţilor comunali, Reşiţa devine comună de sine-stătătoare.

1910-1925: Reşiţa are statutul de comună rurală.

1925: Localitatea este declarată oraş, consecinţa recunoaşterii dimensiunii sale de puternic centru al marii industrii siderurgice şi constructoare de maşini din România modernă.

1968: prin Legea nr. 2 privind organizarea administrativă a teritoriului, oraşului i se oferă rangul de municipiu şi de reşedinţă a judeţului Caraş-Severin.

2. Instituţii sociale şi culturale

1863: Se construieşte spitalul uzinal (Werkspital)

1869: Se întemeiază prima „Asociaţie de cântări" de către locuitorii germani

1871: Se deschide prima bibliotecă din oraş, înlesnind accesul muncitorilor la creaţii literare.

1872: Ia fiinţă corul uzinelor, numit „Reuniunea română de cântări şi muzică din Reşiţa Montană". Este considerat primul cor muncitoresc din Banat.

1881: Se constituie "Asociaţia generală de lectură a locuitorilor germani"

1895: Se formează Societatea literar-muzicală a ţăranilor din Reşiţa Română.

1897: Se înfiinţează al doilea cor german, intitulat „Asociaţia cântăreţilor din Reşiţa"

1904: Se deschide prima bibliotecă sindicală.

1905: Se înfiinţează "Secţia de cânturi a sindicatului muncitorilor metalurgişti din Reşiţa".

1921: Sindicatul muncitorilor metalurgişti înfiinţează o bibliotecă muncitorească cu mai multe mii de volume şi un club de lectură unde se puteau citi ziare muncitoreşti în limba germană, editate la Viena, Timişoara şi Cernăuţi.

1929: Se înfiinţează organizaţia social-democrată TMS (Tineretul Muncitor Socialist), care avea un cor propriu, o echipă de teatru şi o bibliotecă.

1932-1933: Construirea spitalului orăşenesc organizat de Ministerul Muncii.

1930: (29 iunie) Se sfinţeşte "Palatul Cultural"

1936: Se inaugurează complexul cultural-sportiv "Casa Muncitorească".

1942: Se construieşte Policlinica orăşenească.

1948: Apare ziarul *Flamura roşie*, organ al PCR, înlocuit mai apoi de două publicaţii de uzină. După înfiinţarea judeţului Caraş-Severin (1968) reapare sub numele de *Flamura*

1949: Se înfiinţează cenaclul literar „Maxim Gorki", devenit apoi „Semenicul" (din 1968)

1951- 1956 (1961): Se construieşte Casa de cultură a Sindicatelor.

1952: (1 mai) Se inaugurează magazinul Universal, clădire devenită emblemă a oraşului nou.

1952: (23 august) Se dă în folosinţă căminul "23 August" din Lunca Pomostului.

1956: Se creează spitalul noi, numit SMS (Serviciul Medico Sanitar), dotat cu 200 de paturi.

1959: Se înfiinţează Muzeul orăşenesc, devenit mai apoi Muzeu Judeţean iar în cele din urmă, Muzeul de Istorie al Judeţului.

1972: Apare primul număr al revistei *Semenicul*, caiet de literatură, artă şi cultură.

1972: Se inaugurează Muzeul de locomotive cu abur, amenajat în aer liber.

1975: Se dă în folosinţă noul spital din Govândari.

1984: Se inaugurează, în centrul civic, fântâna cinetică a sculptorului Constantin Lucaci.

3. Câteva date demografice

secolele XVIII-XIX: Colonizările habsburgice au determinat aşezarea în zonă a unor masive grupuri de germani, cehi, slovaci, italieni etc.

1771 Cele doua Reşiţe au circa 750 de locuitori. (Reşiţa Română/ 450, Reşiţa Montană/ 300)

1900: Se înregistrează 3165 de persoane în Reşiţa Română şi 11770 în Reşiţa Montană.

1920-1921: Numărul de muncitori din uzine se ridică la cifra de 7.000-8.000, lucru care duce la creşterea populaţiei şi expansiunea localităţii.

1930: Populaţia oraşului ajunge la 19.868 de locuitori

anii '60: Se construieşte cartierul Lunca Bârzavei.

1970: Populaţia oraşului atinge cota de 68.860 de locuitori

1989: Oraşul totalizează 110.260 de locuitori.

1992: Populaţia municipiului scade la 96.918 de locuitori (*Judeţele şi oraşele României...)*

Astăzi (2011) trăiesc în Reşiţa aproximativ 75000 de locuitori.

Reşiţa în imagini

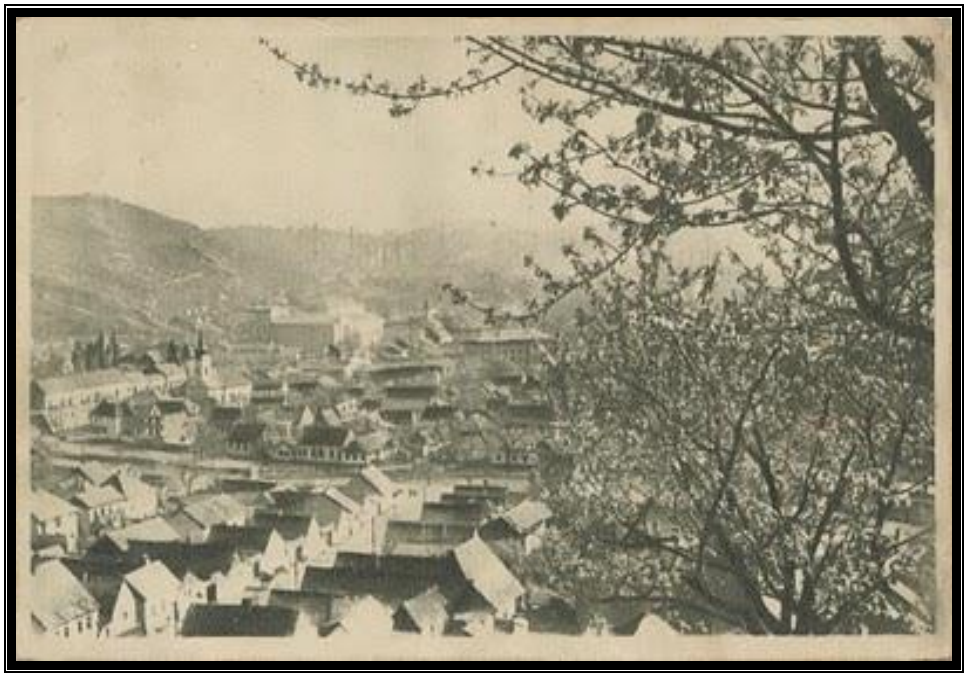

Reşiţa Română cu turnul bisericii Petru Iacob din centru

http://www.banatuldemunte.ro/author/admin/page/11

Combinatul Siderurgic Reşita
http://www.csr.ro.50megs.com/indexr.htm

Casa de Cultură şi Teatrul de Stat GA Petculescu
http://resitablog.wordpress.com/de-acum

Palatul Cultural
http://www.panoramio.com/photo/50099262

Fântâna cinetică a sculptorului Constantin Lucaci
http://semndecarte.metarsis.ro/?p=4320